

بسمه تعالی

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی
معاونت توسعه کار آفرینی و اشتغال

گزارش سیمای بازار کار کشور در سال ۱۳۹۶

(بر اساس عملکرد دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیردولتی

و آمار و اطلاعات سامانه اشتغال بازار کار)

دفتر هدایت نیروی کار و کاریابی ها

خرداد ۹۷

(فهرست مطالب)

<u>عنوان</u>	<u>شماره صفحه</u>
مقدمه.....	۲
خلاصه یافته ها.....	۳
بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک جنسیت.....	۴
بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب تحصیلات.....	۴
بررسی وضعیت جویندگان کار بر اساس گروه های سنی.....	۵
بررسی وضعیت جویندگان کار بر اساس مهارت.....	۶
بررسی فرصت های شغلی کسب شده.....	۷
بررسی وضعیت بکارگمارده شدگان به تفکیک جنسیت.....	۸
بررسی وضعیت بکارگمارده شدگان بر حسب تحصیلات.....	۸
نتیجه گیری و پیشنهادات.....	۹

یکی از مسائل و مشکلات عمده ای که طی سالهای اخیر با آن مواجه بوده ایم بحث اشتغال و بیکاری بویژه در بین جوانان و فارغ التحصیلان دانشگاهی می باشد. در خصوص علل و عوامل مؤثر بر افزایش نرخ بیکاری در کشور مطالعات متعددی صورت گرفته که هر یک به نوعی سعی در شناساندن این علل و عوامل و ارائه راهکارهایی جهت کاهش نرخ بیکاری داشته اند. بحث فقدان آمار و اطلاعات دقیق و بهنگام از وضعیت بازار کار کشور (طرف عرضه و تقاضای نیروی کار) و همچنین عدم وجود شبکه ارتباطی مناسب و مستمر بین کارجویان و متقاضیان نیروی کار از جمله مباحثی می باشند که اغلب محققین و دست اندرکاران بخش های مختلف اقتصادی توجه ویژه ای به آن مبذول داشته و از این موارد به عنوان عمده ترین عامل افزایش نرخ بیکاری در کشور یاد کرده اند، این در حالی است که در کشور ما سازمانها، مراکز و نهادهای مختلفی در زمینه شناخت وضعیت بازار کار کشور و فراهم نمودن زمینه لازم جهت اشتغال بیکاران جویای کار فعالیت می نمایند که از جمله می توان از دفاتر کاریابی غیر دولتی نام برد.

دفاتر کاریابی با ثبت نام از بیکاران جویای کار و کسب آمار و اطلاعات مورد نیاز از آنان و همچنین از طریق برقراری ارتباط با کارفرمایان و بنگاههای اقتصادی نقش عمده ای را در زمینه شناخت وضعیت بازار کار کشور ایفاء نموده و با فراهم نمودن زمینه لازم جهت معرفی بیکاران فاقد مهارت به مراکز آموزش فنی و حرفه ای کشور به پویایی بازار کار کمک خواهند نمود. به عبارت دیگر امروزه در اغلب کشورهای جهان اطلاع رسانی به بیکاران و کارفرمایان و مشاوره شغلی با آنها عمدتاً از طریق مراکز کاریابی صورت می گیرد. این مراکز از یک سو اطلاعات مربوط به متقاضیان کار شامل سن، جنس، سطح تحصیلات، وضعیت مهارت و... و از سوی دیگر اطلاعات مربوط به کارفرمایان در زمینه فرصت های شغلی مورد نیاز آنان را در اختیار داشته و با ایفای نقش واسطه ای باعث تعادل بخشی به بازار کار می شوند. با عنایت به موارد فوق الذکر در گزارش حاضر برآنیم تا با نگاهی به آمار و اطلاعات ثبت شده توسط دفاتر مذکور در سامانه سابق (سامانه اشتغال بازار کار کشور) به بررسی وضعیت سیمای بازار کار در سال ۱۳۹۶ بپردازیم.

لازم به ذکر است در حال حاضر قریب به ۸۵۰ دفتر مشاوره شغلی و کاریابی غیردولتی داخلی در سراسر کشور فعال بوده و در زمینه ارائه خدمات به جویندگان کار و متقاضیان نیروی کار فعالیت می نمایند.

– خلاصه یافته ها :

- بر اساس آمار واطلاعات ثبتی شبکه ملی بازار کار، در سال ۱۳۹۶ تعداد ۴۳۴۱۲۰ نفر از جویندگان کار نزد دفاتر کاریابی غیردولتی کشور ثبت نام نموده اند که از این تعداد ۳۵.۴٪ زن و ۶۴.۶٪ مرد می باشند .
- افزایش سهم فارغ التحصیلان مراکز آموزش عالی در میان جویندگان کار در کشور و عدم تناسب فضای جذب بازار کار موجب گردیده است تا تعداد متقاضیان کار افزایش یابد.
- در سال ۹۶ تعداد ۱۷۰۲۵۴ نفر معادل ۳۹.۲ درصد کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مذکور فارغ التحصیل دانشگاه ها بوده اند و به نظر می رسد طی سالهای آتی با روند روبه رشد این قشر از اقشار جامعه و ورود آنان به بازار کار کشور مواجه باشیم .
- به لحاظ گروه سنی تعداد ۳۴۶۶۶۴ نفر از متقاضیان کار (۷۹.۸٪) در گروه سنی ۱۵ تا ۳۴ ساله بوده اند که از این تعداد ۱۱۷۳۹۰ نفر را جوانان ۱۵-۲۴ (۲۷٪) تشکیل داده اند.
- بر حسب آمار و اطلاعات موجود قریب به ۷۶.۶ درصد جویندگان کار فاقد مهارت و ۲۳.۴ درصد دارای مهارت بوده اند که این امر لزوم ارتقای سطح دانش و مهارت جویندگان کار جهت ورود به عرصه بازار کار کشور را نشان می دهد.
- در سال ۱۳۹۶، تعداد ۲۷۶۴۳۵ فرصت شغلی در کشور اعلام شده است که از این تعداد ۵۹.۳ درصد در بخش خدمات ، ۳۹.۱ درصد در بخش صنعت و ۱.۶ درصد در بخش کشاورزی بوده است که این امر بیانگر روند روبه رشد بخش خدمات در کشور می باشد.
- از مجموع کل فرصت های شغلی کسب شده تعداد ۲۶۹۷۵۹ مورد معادل ۹۷.۵ درصد کل فرصت های اعلام شده به دفاتر کاریابی در بخش خصوصی می باشند.
- از میان متقاضیان کار ثبت نام شده تعداد ۷۹۱۰۰ نفر از طریق کاریابی های غیردولتی داخلی بکارگمارده شده اند که از این تعداد ۳۴.۱ درصد را زنان و ۶۵.۹ درصد را مردان تشکیل داده اند. وجود چالش هایی چون امکان انتخاب شغل، شرایط کار، امنیت شغلی، تفاوت دستمزدها، تبعیض و ایجاد تعادل بین مسئولیتهای شغلی و خانوادگی و ... جزء موانع اشتغال زنان محسوب می گردد.
- از مجموع ۷۹۱۰۰ نفر بکارگمارده شدگان ۲۲ درصد دارای مهارت و ۷۸ درصد فاقد مهارت بوده که این امر غالباً بیانگر پایین بودن سطح انطباق نظام آموزشی کشور از جمله نظام آموزش فنی و حرفه ای با نیاز های بازار کار می باشد.

– بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک جنسیت :

بر اساس آمار و اطلاعات بدست آمده در سال ۱۳۹۶ تعداد ۴۳۴۱۲۰ نفر از جویندگان کار در دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی غیر دولتی داخلی سراسر کشور ثبت نام نموده اند که از این تعداد ۲۸۰۵۱۵ نفر معادل ۶۴.۶ درصد را مردان و ۱۵۳۶۰۵ نفر معادل ۳۵.۴ درصد را زنان تشکیل داده اند. به عبارت دیگر داده های موجود حاکی از این است که تعداد جویندگان کار مرد ثبت نام شده نزد این دفاتر دو برابر زنان می باشد. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک جنسیت آمده است.

جدول شماره ۱ – توزیع فراوانی جویندگان کار نزد دفاتر مشاوره شغلی و کاریابی غیر دولتی به تفکیک جنسیت

در سال ۱۳۹۶

جنسی	تعداد	درصد
زن	۱۵۳۶۰۵	۳۵.۴
مرد	۲۸۰۵۱۵	۶۴.۶
کل	۴۳۴۱۲۰	۱۰۰

– بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت تحصیلات :

آمار و اطلاعات بدست آمده نشان می دهند که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر کاریابی در سال ۱۳۹۶ تعداد ۵۳۸۷۱ نفر معادل ۱۲.۴ درصد بیسواد، ۲۰۹۹۲۱ نفر معادل ۴۸.۴ درصد جویندگان کار دارای مدرک تحصیلی دیپلم و پایین تر و ۱۷۰۲۵۴ نفر معادل ۳۹.۲ درصد جویندگان کار دارای تحصیلات دانشگاهی می باشند. نکته ای که در اینجا ذکر آن حائز اهمیت است بالا بودن تعداد جویندگان کار دارای تحصیلات عالی و روند رو به رشد آنان در بازار کار کشور می باشد. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک وضعیت سواد آمده است.

جدول شماره ۲- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کار یابیهای غیر دولتی

بر حسب وضعیت سواد در سال ۱۳۹۶

وضعیت سواد	تعداد	درصد
بیسواد	۵۳۸۷۱	۱۲.۴
زیر دیپلم و دیپلم	۲۰۹۹۲۱	۴۸.۴
تحصیلات دانشگاهی	۱۷۰۲۵۴	۳۹.۲
جمع	۴۳۴۱۲۰	۱۰۰

- بررسی وضعیت جویندگان کار به تفکیک گروههای مختلف سنی:

توزیع فراوانی جویندگان کار به تفکیک گروههای مختلف سنی نشان می دهد که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر کار یابی طی مدت زمان یاد شده ، تعداد ۱۱۷۳۹۰ نفر معادل ۲۷ درصد در گروه سنی ۱۵-۲۴ سال، ۲۲۹۲۷۴ نفر معادل ۵۸.۲ درصد در گروه سنی ۲۵-۳۴ سال، ۶۴۰۰۹ نفر معادل ۱۴.۸ درصد در گروه سنی ۳۵-۴۴ سال، ۱۷۲۸۶ نفر معادل ۳.۹ درصد در گروه سنی ۴۵-۵۴ سال و ۱۶۱ نفر معادل ۰.۴ درصد در گروه سنی ۵۵ سال و بالاتر قرار دارند.

نکته ای که در این خصوص قابل تامل است پایین بودن سن اغلب جویندگان کار و یا به عبارتی جوانی جمعیت بیکار کشور است به طوری که بر اساس آمار و اطلاعات به دست آمده قریب به ۷۹.۸ درصد کل جویندگان کار را افراد بین سنین ۱۵-۳۴ سال تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر به تفکیک گروههای مختلف سنی آمده است.

جدول شماره ۳- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیر دولتی

به تفکیک گروههای مختلف سنی در سال ۱۳۹۶

گروه سنی	توزیع فراوانی	درصد
۱۵-۲۴	۱۱۷۳۹۰	۲۷
۲۵-۳۴	۲۲۹۲۷۴	۵۲.۸
۳۵-۴۴	۶۴۰۰۹	۱۴.۸
۴۵-۵۴	۱۷۲۸۶	۳.۹
۵۵ به بالا	۶۱۶۱	۱.۴
جمع کل	۴۳۴۱۲۰	۱۰۰

- بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت مهارت :

بررسی وضعیت جویندگان کار بر حسب وضعیت مهارت نشان می دهد که از کل جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیردولتی تعداد ۱۰۱۷۵۷ نفر معادل ۲۳.۴ درصد دارای مهارت بوده و تعداد ۳۳۲۳۶۳ نفر معادل ۷۶.۶ درصد فاقد مهارت می باشند. این در حالی است که حتی آن دسته از جویندگان کاری که دارای مهارت می باشند به دلیل پایین بودن سطح انطباق نظام آموزشی به ویژه آموزش های فنی و حرفه ای با نیاز بازار کار به راحتی قادر به جذب در بازار کار نمی باشند. در جدول ذیل توزیع فراوانی جویندگان کار در دفاتر فوق الذکر بر حسب وضعیت مهارت آمده است .

جدول شماره ۴- توزیع فراوانی جویندگان کار ثبت نام شده نزد دفاتر مشاوره شغلی و کارباییهای غیر دولتی

بر حسب وضعیت مهارت در سال ۱۳۹۶

وضعیت مهارت	توزیع فراوانی	درصد
دارای مهارت	۱۰۱۷۵۷	۲۳.۴
فاقد مهارت	۳۳۲۳۶۳	۷۶.۶
جمع	۴۳۴۱۲۰	۱۰۰

- بررسی وضعیت فرصت های شغلی کسب شده :

آمار و اطلاعات به دست آمده حاکی از آن است که در سال ۱۳۹۶ تعداد ۲۷۶۴۳۵ فرصت شغلی توسط دفاتر مشاوره شغلی و کاربایبهای غیردولتی کسب شده که از این تعداد ۴۰.۷ درصد متعلق به زنان و ۵۹.۳ درصد متعلق به مردان می باشد. همچنین ۳۹.۱ درصد از فرصتهای شغلی کسب شده در بخش صنعت، ۱.۶ درصد در بخش کشاورزی و ۵۹.۳ درصد نیز در بخش خدمات ایجاد شده است.

جدول شماره ۵- توزیع فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کاربایبهای

غیردولتی برحسب جنسیت در سال ۱۳۹۶

جنس	توزیع فراوانی	درصد
زن	۱۱۲۴۷۱	۴۰.۷
مرد	۱۶۳۹۶۴	۵۹.۳
جمع	۲۷۶۴۳۵	۱۰۰

جدول شماره ۶- توزیع فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کاربایبهای غیردولتی برحسب

وضعیت فعالیت در سال ۱۳۹۶

وضعیت فعالیت	توزیع فراوانی	درصد
صنعت	۱۰۸۳۳۲	۳۹.۱
کشاورزی	۴۴۰۰	۱.۶
خدمات	۱۶۳۹۸۸	۵۹.۳
جمع	۲۷۶۴۳۵	۱۰۰

بر همین اساس بررسی وضعیت فرصت های شغلی کسب شده توسط دفاتر مشاوره شغلی و کارابیهای غیر دولتی در سال ۱۳۹۶ نشان می دهد که از کل فرصتهای شغلی اعلام شده توسط کارفرمایان به دفاتر مشاوره شغلی و کارابیهای غیردولتی تعداد ۷۹۱۰۰ مورد معادل ۲۸.۶ درصد فرصت های شغلی کسب شده منجر به اشتغال شده است.

در این راستا لازم به ذکر است که یکی از دلایل عمده بالا بودن تعداد فرصت های شغلی به تعداد بکارگمارده شدگان، اعلام یک فرصت شغلی واحد از طرف کارفرما به چندین دفتر کارابی می باشد. ضمن اینکه پایین بودن سطح مهارت جویندگان کار، عدم انطباق نظام آموزشی با نیاز بازار کار کشور، تمایل کارجویان به اشتغال در فعالیتهای اداری و دولتی، پایین بودن سطح دستمزدها، نداشتن سابقه کار، عدم تمایل کارجویان به فعالیت در مشاغل سخت و حساس و..... باعث شده که دفاتر کارابی در غالب موارد قادر به تامین نیروی کار مورد نیاز کارفرمایان نباشند.

– بررسی وضعیت بکارگمارده شدگان به تفکیک جنسیت:

بررسی وضعیت به کارگمارده شده گان به تفکیک وضعیت جنسیت حاکی از این است که در سال جاری تعداد ۷۹۱۰۰ نفر در دفاتر مشاوره شغلی و کارابی غیر دولتی داخلی سراسر کشور به کارگمارده شده اند که از این تعداد ۵۲۱۱۸ نفر معادل ۶۵.۹ درصد به کارگمارده شدگان را مردان و ۲۶۹۸۲ نفر معادل ۳۴.۱ درصد را زنان تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک جنس آمده است.

جدول شماره ۷ – توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک جنس در سال ۱۳۹۶

جنسیت	توزیع فراوانی	درصد
زن	۲۶۹۸۲	۳۴.۱
مرد	۵۲۱۱۸	۶۵.۹
کل	۷۹۱۰۰	۱۰۰

در همین راستا بررسی وضعیت به کارگمارده شدگان نشان می دهد که از کل به کارگمارده شدگان ۵۵۷۸ نفر معادل ۷ درصد بیسواد، ۴۹۴۳۱ نفر معادل ۶۲.۵ درصد را زیر دیپلم و دیپلم و ۲۴۰۹۱ نفر معادل ۳۰.۵ درصد به کارگمارده شدگان را جویندگان کار دارای تحصیلات دانشگاهی تشکیل داده اند. در جدول ذیل توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک وضعیت تحصیلات آمده است.

جدول شماره ۸- توزیع توزیع فراوانی به کارگمارده شدگان به تفکیک وضعیت تحصیلات

در سال ۱۳۹۶

وضعیت تحصیلات	تعداد	درصد
بیسواد	۵۵۷۸	۷
زیر دیپلم و دیپلم	۴۹۴۳۱	۶۲.۵
تحصیلات دانشگاهی	۲۴۰۹۱	۳۰.۵
جمع	۷۹۱۰۰	۱۰۰

- نتیجه گیری و پیشنهادات :

- با توجه به اتمام زمان اجرای بند(و) ماده ۸۰ قانون برنامه پنجم توسعه در زمینه اعمال تخفیفات بیمه ای به کارفرمایان جهت استخدام و بکارگماری نیروی کار معرفی شده از سوی دفاتر مشاوره شغلی و کاریابیهای غیردولتی ، متأسفانه شاهد کاهش تعداد بکارگمارده شدگان توسط دفاتر کاریابی در سالجاری نسبت به مدت زمان مشابه سال قبل بوده ایم به گونه ای که تعداد بکارگمارده شدگان از ۱۶۷۹۶۶ نفر در سال قبل به ۷۹۱۰۰ نفر در سالجاری کاهش یافته است. در همین راستا اتخاذ تدابیری جهت تشویق و ترغیب کارفرمایان به استفاده از نیروی کار ثبت نام شده نزد دفاتر کاریابی از جمله مواردی می باشد که می تواند نقش بسزایی در بهبود عملکرد دفاتر مذکور ایفا نموده و به تبع آن رشد و رونق اشتغال کشور را به همراه داشته باشد.

-عدم انطباق نظام آموزشی با نیاز بازار کار و همچنین تاکید صرف بر مباحث تئوریک در مراکز علمی و آموزشی کشور نیز از دیگر عواملی است که ورود جویندگان کار به ویژه فارغ التحصیلان دانشگاهی به بازار کار را با مشکل مواجه ساخته است .

-روند روبه رشد جویندگان کار دارای تحصیلات عالی از دیگر مواردی است که طی سالهای اخیر با آن مواجه بوده ایم . بر همین اساس لازم است با اجرای طرح های اشتغالزا از قبیل برقراری مشوق های کارفرمایی، طرح کارورزی اشتغال فارغ التحصیلان دانشگاهی و .... و همچنین با استفاده از تجارب و دستاوردهای مفید سایر کشورها زمینه لازم جهت اشتغال این قشر از اقشار جامعه را فراهم نمود.